

Vatten- och luftvård

Sammanfattning

Miljö- och jordbruksutskottet behandlar i detta betänkande 28 motionsyrkanden om vatten- och luftvårdsfrågor från den allmänna motionstiden 2009. Inom området vattenvård behandlar utskottet motionsförslag som avser bl.a. internationellt samarbete om Östersjön, åtgärder mot övergödning, toalettavfall från båtar, genomförande av vattendirektivet och frågor som rör vattenkvaliteten i Mälaren. När det gäller luftvårdsfrågor behandlas förslag om förnybara drivmedel.

Samtliga motionsförslag avstyrks, i huvudsak med hänvisning till att arbete pågår med berörd fråga. Vissa motioner tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat. I ärendet finns 3 reservationer och 2 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Utskottets överväganden	6
Insatser för miljön i Östersjön m.m.	6
Åtgärder mot övergödning	9
Genomförande av vattendirektivet	12
Toalettavfall från båtar m.m.	14
Vattenkvalitet i Mälaren m.m.	15
Förnybara drivmedel	18
Motioner som bereds förenklat	22
Reservationer	23
1. Insatser för miljön i Östersjön m.m., punkt 1 (s, v, mp)	23
2. Förnybara drivmedel, punkt 5 (v)	24
3. Biogas, punkt 6 (s)	25
Särskilda yttranden	27
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 7 (s)	27
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 7 (v)	27
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	28
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009	28
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 7	31

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Insatser för miljön i Östersjön m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:MJ269, 2009/10:MJ271, 2009/10:MJ278, 2009/10:MJ287, 2009/10:MJ357 och 2009/10: MJ474 yrkande 8.

Reservation 1 (s, v, mp)

2. **Genomförande av vattendirektivet**

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:MJ322, 2009/10:MJ381 yrkandena 1 och 2 samt 2009/10:MJ444 yrkandena 1–3.

3. **Toalettavfall från båtar m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:MJ342, 2009/10:MJ412 och 2009/10:MJ420.

4. **Vattenkvalitet i Mälaren m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:MJ203 och 2009/10:MJ442.

5. **Förnybara drivmedel**

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:T426 yrkandena 96, 97, 100 och 101 samt 2009/10:T511 yrkande 4.

Reservation 2 (v)

6. **Biogas**

Riksdagen avslår motion 2009/10:T511 yrkandena 1, 2 och 6.

Reservation 3 (s)

7. **Motioner som bereds förenklat**

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 18 mars 2010

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Anders Ygeman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders Ygeman (s), Claes Västerteg (c), Ola Sundell (m), Bengt-Anders Johansson (m), Sofia Arkelsten (m), Bo Bernhardsson (s), Anita Brodén (fp), Ann-Kristine Johansson (s), Lars Hjalmered (m), Jan-Olof Larsson (s), Rune Wikström (m), Erik A Eriksson (c), Tina Ehn (mp), Roland Bäckman (s), Liza-Maria Norlin (kd) och Jacob Johnson (v).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas 28 motionsyrkanden om vatten- och luftvårdsfrågor från den allmänna motionstiden 2009. De aktuella motionsförslagen rör bl.a. internationellt samarbete om Östersjön, åtgärder mot övergödning, toalettavfall från båtar, genomförande av vattendirektivet, vattenkvaliteten i Mälaren och förnybara drivmedel.

Utskottet avstyrker samtliga motionsförslag, i huvudsak med hänvisning till att arbete pågår med berörd fråga. Vissa motioner tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat.

Utskottets överväganden

Insatser för miljön i Östersjön m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner (s och kd) om strategier och samarbete mellan länder för att rädda havsmiljön i Östersjön.

Jämför reservation 1 (s, v, mp).

Motionerna

I motion MJ271 (kd) uppmärksammas att det största enskilda miljöproblemet i Östersjön är övergödningen. För att förbättra situationen är det bl.a. mycket viktigt att EU:s ramdirektiv för vatten genomförs på ett ambitiöst sätt i alla Östersjöländer. Handelssystem för utsläpp av näringsämnen bör vidare prövas i Östersjöregionen, för på så sätt kan kostnadseffektiva utsläppsminskningar göras.

I motionerna MJ278 och MJ357 (båda s) framhåller man att det är viktigt att samarbetet mellan regioner och länder runt Östersjön utvecklas. Det krävs kraftfulla politiska insatser att förbättra situationen i Östersjön. Kontakterna och dialogen med EU och grannländerna runt Östersjön måste kontinuerligt öka och förstärkas. Det behövs, enligt motionärerna, konkreta åtgärder för att realisera alla olika strategier och program.

Enligt motion MJ287 (s) behövs ett förstärkt strategiprogram för att Östersjön ska bli ett levande hav. Motionärerna anser att regeringens åtgärdsplan för Östersjön måste innehålla tydliga och långtgående insatser för att minska framför allt jordbrukets utsläpp av kväve och fosfor – skyddszoner kring odlingsmark i nitratkänsliga områden, en kraftfull och långsiktig satsning på våtmarker, strängare regler för spridning av stallgödsel och ambitiösare mål för utvecklingen av ekologiskt jordbruk. Regeringens beslut att från den 1 januari 2010 slopa den miljöstyrande skatten på handelsgödsel är ett stort och allvarligt steg i fel riktning. Det behövs vidare en forskarpanel för Östersjön och bättre rening på passagerarfärjor m.m.

Utskottets ställningstagande

Utgångspunkten för den svenska havsmiljöpolitiken är att Östersjön och Västerhavet ska återupprättas som ekosystem i ekologisk balans. Havsmiljön påverkas av mänsklig aktivitet på land. Utsläpp från jordbruket leder till övergödning och utsläpp från industri och avfallsanläggningar förorenar havet med kemikalier och hushållssopor. För att återskapa systemen till ett tillstånd där de skulle kunna fungera på ett hållbart sätt behövs kraftfulla insatser. Sverige kan inte på egen hand rädda Östersjön eller Västerhavet.

Haven är till sin natur internationella områden som kräver gränsöverskridande samarbete. Utskottet noterar därför med tillfredsställelse att Sverige har varit pådrivande i både EU-samarbetet och samarbetet inom ramen för mellanstatliga organisationer för att fastställa strategier med tydliga mål med konkreta åtaganden som behövs för att åstadkomma resultat. Utskottet vill särskilt nämna att den gemensamma politiken för Östersjön var en av de svenska prioriteringarna under ordförandeskapet. Detta innebar bl.a. att Östersjön skulle utpekas som ett pilotprojekt i samband med att EU:s marina direktiv genomförs. I det följande redovisas främst viktiga strategier och åtgärder som är ett resultat av det internationella samarbetet. I avsnittet om åtgärder mot övergödning redovisas framför allt de åtgärder som vidtas i Sverige även om vissa delar av arbetet berörs under detta avsnitt.

Baltic Sea Action Plan m.m.

I november 2007 antog miljöministrarna i länderna runt Östersjön en strategi (Baltic Sea Action Plan) för att uppnå en god miljöstatus i Östersjön, Öresund och Kattegatt till 2021. Strategin behandlar fyra huvudsegment – övergödning, farliga ämnen, biologisk mångfald och maritima frågor (sjöfart, olyckor m.m.).

Inom ramen för Helsingforskommissionens (Helcoms) aktionsplan för Östersjön, Baltic Sea Action Plan, ingår en preliminär bedömning av hur stora närsaltsutsläpp Östersjön tål samt en första preliminär överenskommelse om en fördelning av nödvändiga utsläppsminskningar mellan Östersjöländerna. Naturvårdsverket har i samråd med Jordbruksverket och övriga berörda myndigheter utarbetat förslag till åtgärder för att göra det möjligt för Sverige att till 2016 minska sin del av utsläppen till Östersjön så att god miljöstatus i Östersjön kan nås 2021 (Naturvårdsverket Rapport 5985 Sveriges åtagande i Baltic Sea Action Plan).

I enlighet med Helcoms aktionsplan avser regeringen att till Helcoms miljöministermöte 2010 presentera ett svenskt handlingsprogram för genomförandet. För att klara de belastningsminskningar av fosfor- och kväveföreningar som kommer att krävas enligt aktionsplanen, och för att uppnå miljö kvalitetsmålet, krävs riktade styrmedel. Ett exempel är de åtgärdsprogram som vattenmyndigheterna har tagit fram under 2009, vilka bedöms ha stor betydelse för möjligheterna att nå delmålen för fosfor och kväve till vatten. (Se vidare avsnittet om genomförande av vattendirektivet.)

Utskottet noterar med tillfredsställelse att regeringen i olika sammanhang har betonat vikten av att åtgärder vidtas för att restaurera Östersjön. Miljöministern har exempelvis i ett interpellationssvar under hösten 2009 redovisat att regeringen lägger stor vikt vid det uppdrag som Naturvårdsverket har fått att fortsätta att utveckla ett avgiftssystem för utsläpp av fosfor- och kväveföreningar till haven. Avgiftssystem kommer vidare att testas i ett utvalt avrinningsområde inom ett pilotprojekt.

Övergödningen av Östersjön beror, förutom på för stor extern belastning av närsalter, också på ökad intern belastning av fosfor. En restaurering av Östersjön förutsätter att den interna belastningen minskas väsentligt. De försöksprojekt med denna inriktning som påbörjats bör, enligt miljöministern, fortsätta. Det internationella samarbetet för att minska övergödningen är fortsatt avgörande för att nå miljökvalitetsmålet. Sverige ska, enligt regeringen, vara pådrivande och arbeta strategiskt för att stärka det internationella samarbetet om havsmiljöfrågor. Sverige tar under 2010–2012 över ordförandeskapet i Helcom (svar på interpellation 2009/10:6).

Vidare bidrar Sverige till den finansieringsfond för Östersjöarbetet som Nordiska Investeringsbanken (NIB) och Nordiska Miljöfinansieringsbolaget (NEFCO) har startat. Fonden kommer att finansiera beredningen av projekt med syfte att återställa Östersjöns ekologiska tillstånd (prop. 2009/10: 1 utgiftsområde 20).

Utskottet vill avslutningsvis nämna att regeringen har tagit initiativ till att en myndighet för havs- och vattenmiljö har utretts av en särskild utredare. Syftet är bl.a. att åstadkomma en effektiv och samlad havs- och vattenmiljöförvaltning. Förslaget är för närvarande föremål för remissbehandling.

Regeringen har aviserat att man ska lämna en havsmiljöproposition till riksdagen under våren 2010. Utskottet har erfaren att ett av regeringens underlag är Naturvårdsverkets förslag till den nationella åtgärdsplanen för att Sverige ska klara sina åtaganden för att rädda Östersjön (se även tidigare avsnitt).

På grundval av vad utskottet här har anfört konstateras att det bedrivs ett intensivt arbete såväl i internationella sammanhang som inom Sverige som syftar till att restaurera Östersjön. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionerna MJ271 (kd), MJ278 (s) och MJ357 (s) lämnas utan vidare åtgärd.

EU:s strategi för Östersjöregionen

I oktober 2009 antog Europeiska rådet EU:s strategi för Östersjöregionen. Det övergripande syftet med Östersjöstrategin är att samordnat arbeta på EU-nivå, regional och nationell nivå för att möta utmaningarna i regionen: för att förbättra miljön i Östersjön, öka integrationen och konkurrenskraften, tillgängligheten och säkerheten i Östersjöområdet. Strategin, som är finansiellt neutral, syftar även till att öka koordineringen av befintliga resurser så att dessa går till prioriterade åtgärder. Under det svenska ordförandeskapet har även rådsslutsatser om genomförandet av EU:s maritima politik antagits.

Vid rådmötet den 22 december 2009 antogs slutsatser om förvaltning av vatten och havsmiljö, inklusive genomförande av EU:s strategi för Östersjöregionen. Det svenska ordförandeskapet lyfte fram havsmiljön som en viktig punkt eftersom havsmiljön är ett stort bekymmer i flera delar av unionen. Man behöver därför utveckla hur man samlat ska genomföra det

marina strategidirektivet, vattendirektivet och EU:s nya maritima politik. I slutsatserna slår man fast att Östersjön skyndsamt ska utses till pilotprojekt enligt det marina strategidirektivet och att kommissionen ska ta fram förslag om lagstiftning för att ta bort fosfater ur tvätt- och rengöringsmedel. Slutsatserna betonar bl.a. de regionala havskonventionernas roll och att det behövs en mer målinriktad användning av befintliga medel. Med det anförda föreslår utskottet att motion MJ287 (s) lämnas utan vidare åtgärd.

Åtgärder mot övergödning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag (s och kd) om att förhindra eller minska näringsläckaget från jordbruket till bl.a. havet.

Jämför reservation 1 (s, v, mp).

Motionerna

I motion MJ269 (kd) begärs att åtgärder ska vidtas för att förhindra läckage av stallgödsel. Jordbrukare bör få ökade möjligheter att ansöka om miljöstöd i form av fast träda, fånggrödestöd, vårplöjning samt anläggning och skötsel av våtmark. Detta skulle kunna ske inom ramen för den fortsatta reformeringen av EU:s jordbruksstöd. Den tidsperiod under vilken det är tillåtet att sprida stallgödsel bör också förkortas.

Även i motion MJ474 (s) yrkande 8 uppmärksammas näringsläckaget från jordbruket till jord och hav. Motionärerna framhåller att läckaget kan minskas genom att anlägga våtmarker och buffertzoner. Även fånggrödor bidrar till att hålla näringen kvar i jorden, liksom inställd höstbearbetning. Staten och jordbruksnäringen tillsammans bör ta ett krafttag för att hitta lösningar på de problem som rör det traditionella jordbruket. En utökad rådgivning måste ingå i problemlösningen, och här är projektet Greppa Näringen en god förebild.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis konstaterar utskottet att regeringen påbörjade sin satsning på havsmiljön under hösten 2006. Det första som gjordes var att inrätta ett särskilt havsmiljöanslag i statsbudgeten. Drygt en miljard kronor har avsatts i ett nytt havsmiljöanslag fram t.o.m. 2011 till restaurering, forskning och miljöförbättrande åtgärder. Via anslaget har bl.a. forskningsprojekt finansierats som studerar möjligheten att minska övergödningen genom syresättning av havsbottnar och skarpsillsreduktion. Planering och projektering av våtmarker som närsaltsfälla har också finansierats via anslaget.

Övergödningen är enligt såväl regeringens som utskottets uppfattning ett dominerande problem. Jordbruket står för den största andelen av de samlade svenska utsläppen till havet. Åtgärder för att komma till rätta med övergödningen har givits hög prioritet i såväl propositionen En sammanhållen svensk havspolitik (prop. 2008/09:170) som riksdagens beslut med anledning av denna (bet. 2008/09:MJU29, rskr. 2008/09:29). Nedan redovisar utskottet ett antal åtgärder som genomförs för att bl.a. nå såväl delmålet som miljö kvalitetsmålet *Ingen övergödning*.

Landsbygdsprogrammet

Av underlag från regeringen framgår att landsbygdsprogrammet har förstärkts, vilket innebär att uppskattningsvis 800 miljoner kronor per år används för övergödning relaterade åtgärder. I de nu beslutade ändringarna i landsbygdsprogrammet 2007–2013 ingår exempelvis att satsningar på kompetensutveckling inom axel 1 förstärkts, särskilt beträffande rådgivningsprojektet Greppa Näringen. Förstärkningen innebär bl.a. utökad rådgivning till företag inom de nitratkänsliga områdena och till brukare med arealer där avrinning sker till vattendrag med bristande vattenstatus. Finansieringen av den nu beslutade förstärkningen sker genom s.k. modulerade medel och omfattar totalt 24 miljoner kronor per år. Den utvärdering av Greppa Näringen och de aktiviteter som genomförts hittills inom ramen för projektet visar på mycket positiva resultat. Utifrån dessa positiva resultat har den nu utökade satsningen bedömts kunna minska belastningen med över motsvarande 400 ton kväve per år och med ungefär 10 ton fosfor per år. Inom Greppa-konceptet sker rådgivning både för att minska växtnäringsförlusterna till vatten och luft, utsläpp av växthusgaser samt för att minska riskerna vid användning av växtskyddsmedel.

Nitratdirektivets genomförande

Nitratdirektivet genomförs genom Jordbruksverkets föreskrifter från och med i år. Jordbruksverket har skärpt reglerna med anledning av synpunkter från kommissionen.

LOVA

Ett särskilt stöd till lokala vattenvårdssatsningar (LOVA) infördes 2009 och medel avsattes inom ramen för havsmiljöanslaget. Avsikten är att merparten av stödet ska användas till åtgärder som bidrar till minskade mängder av fosfat- eller kväveföreningar i Östersjön eller Västerhavet, t.ex. för anläggning av musselodlingar som minskar närsalterna kring kusterna eller utbyggnad av mottagningsanläggningar för avfall från båttoaletter för att minska övergödningen. Statsbidraget bedöms kunna uppgå till 100–120 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010.

Förbud mot fosfater i tvättmedel och maskindiskmedel

Regeringen beslutade 2007 att införa ett förbud mot fosfater i tvättmedel för enskilt bruk. I mars 2009 anmälde regeringen ett förslag till förbud i Sverige mot fosfater i maskindiskmedel till EU-kommissionen och Världshandelsorganisationen (WTO). Förbudet ingår som en del av rådsslutsatserna om Östersjöstrategin och kommissionen kommer att behandla frågan. (Se även avsnittet om strategier och samarbete om Östersjön.)

Avgifter på utsläpp av fosfor- och kväveföreningar

Regeringen har givit Naturvårdsverket ett fortsatt uppdrag om att vidareutveckla förslag om avgiftssystem för utsläpp av fosfor och kväveföreningar till haven. Uppdraget ska redovisas senast den 1 april 2010.

Vattendirektivets genomförande

Åtgärdsprogram har fastställts av vattendelegationerna vid landets fem regionala vattenmyndigheter. Åtgärdsprogrammen har bl.a. grundats på en kartläggning där man har försökt finna de områden som göder havet mest enligt Naturvårdsverkets aktionsplan för havsmiljö. (Se även nedan om vattendirektivet.)

Fortsatta insatser

På grundval av ett regeringsuppdrag har Utredningen om en ny myndighet för havs- och vattenmiljö (SOU 2010:8) presenterat sitt förslag till en ny miljömyndighet för havs- och vattenmiljöfrågor. Man föreslår att myndigheten tar över flertalet av Fiskeriverkets uppgifter, liksom den verksamhet som Naturvårdsverket har inom området hav och vatten. Den nya myndigheten ska också samordna länsstyrelsernas regionala arbete med vattenförvaltning och olika EU-direktiv inom området. Regeringens mål med den nya myndigheten är att etablera en effektiv och samlad svensk havs- och vattenmiljöförvaltning som skapar förutsättningar för ett hållbart och optimalt nyttjande av naturresurserna och tjänar till att bevara och vid behov förbättra miljötillståndet i de svenska vattenmiljöerna.

Regeringen har vidare aviserat att man kommer att presentera en havsmiljöproposition våren 2010. Enligt uppgifter från Regeringskansliet kommer regeringen att redovisa ytterligare insatser som syftar till att åstadkomma ett sammanhållet åtgärdsarbete. Ett av de underlag som ligger till grund för redovisningen är Naturvårdsverkets förslag till den nationella aktionsplanen för Östersjön som verket har utarbetat tillsammans med berörda myndigheter (Naturvårdsverket Rapport 5985 Sveriges åtagande i Baltic Sea Action Plan Förslag till nationell åtgärdsplan).

Mot bakgrund av den gjorda redovisningen konstaterar utskottet att en rad åtgärder vidtagits mot övergödning. Det är enligt utskottets mening viktigt att fortsätta på den inslagna vägen så att de av riksdagen fastställda målen och delmålen för bl.a. *Ingen övergödning* kan nås. Utskottet noterar

att miljöministern i interpellationssvar har redovisat att det är aktuellt med ytterligare begränsningar för att komma till rätta med problemen med övergödning t.ex. övervägs spridning av stallgödsel, krav på skyddsavstånd vid spridning nära vattendrag och på starkt sluttande mark invid vattendrag. Utskottet, som välkomnar ytterligare förslag till fortsatta åtgärder, anser att motionerna MJ269 (kd) och MJ474 (s) yrkande 8 därmed kan lämnas utan vidare åtgärd.

Genomförande av vattendirektivet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner (m, c och kd) om genomförande av vattendirektivet.

Motionerna

I motion MJ322 (c) uppges att det är viktigt att vattendirektivet införs och tillämpas på ett likartats sätt inom EU så att konkurrensneutralitet råder. I annat fall finns risk att verksamhet och sysselsättning flyttas till de länder som tillämpar vattendirektivet på ett ”generösare” sätt, vilket vare sig skulle gagna miljö eller resurshushållning.

Enligt motion MJ381 (kd) behöver man överväga om det finns anledning att inkludera vattendirektivets ekologiska miljökvalitetsmål i det svenska miljömålssystemet eller på annat sätt förändra tillämpningen med ett bevarat miljöskydd (yrkande 1). I motionen uppmärksammas vidare att det saknas politiskt inflytande i beslutsprocessen när det gäller att genomföra vattendirektivet, och man anser att det behövs sådana överväganden (yrkande 2).

I motion MJ444 (m) uppmärksammas problem med vattendirektivets genomförande, och besluten i vattenmyndigheterna bör därför senareläggas (yrkande 1). Beslutsgång och beslutsinstans bör vidare ses över (yrkande 2). Det är enligt motionären viktigt att beslutsfattarna väger besluten om åtgärder enligt vattendirektivet gentemot andra viktiga samhällsmål. Slutligen bör även miljökvalitetsnormerna för ekologi bytas ut mot miljökvalitetsmål (yrkande 3).

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet påminna om att syftet med ramdirektivet för vatten är att hindra och minska föroreningar, främja hållbar användning, skydda miljön, förbättra tillståndet för akvatiska ekosystem och mildra effekterna av översvämningar och torka (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område).

I ramdirektivet anges att miljömål är de mål som fastställs i direktivets artikel 4. Dessa miljömål ska inte blandas ihop med de svenska miljö(kvalitets)målen som är politiska antagna mål som inte är juridiskt bindande. Sverige har valt att införliva direktivets bestämmelser om miljömål med det rättsliga verktyget miljö kvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken (MB). Direktivets miljömål enligt artikel 4 motsvaras på så vis i svensk rätt av miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. 2 § första stycket 4 MB, dvs. de krav i övrigt på kvaliteten på miljön som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen. Miljömålen enligt vattendirektivet innebär bl.a. att alla yt vatten och grundvatten ska uppnå god status. De olika länderna ska själva definiera vad god status är, men för att ländernas definitioner ska bli jämförbara ska en interkalibrering av bedömningsgrunderna göras. Detta görs för att säkerställa att det man menar med referensförhållande för en specifik vattentyp i största möjliga mån överensstämmer mellan medlemsländerna.

Utskottet har vidare inhämtat information från Miljödepartementet när det gäller det pågående arbetet med att genomföra ramdirektivet för vatten enligt följande. Vattenmyndigheterna vid fem länsstyrelser har fastställt åtgärdsprogram som medel i genomförandet av EU:s ramdirektiv för vatten i Sverige. Syftet är att åtgärder ska genomföras för att nå målet god vattenstatus, i ett första steg till 2015, men i alla vatten senast 2027. Vattendelegationerna vid landets fem regionala vattenmyndigheter beslutade i december 2009 om miljö kvalitetsnormer och om åtgärdsprogram för att nå normerna. Programmen ska omprövas vid behov, dock minst vart sjätte år. Naturvårdsverket och andra myndigheter som ska vägleda om tillämpningen, exempelvis Jordbruksverket, samverkar om att ta fram vägledning. Näringslivet ges möjligheter att medverka.

Åtgärdsprogrammen har varit föremål för samråd. Cirka 1 000 svar och omfattande synpunkter har inkommit. Regeringen har, med anledning av bl.a. remissynpunkterna, tagit flera initiativ för det fortsatta arbetet:

- De aktuella åtgärdsprogrammen får en övergripande karaktär.

Vattenmyndigheterna har i uppgift att förtydliga och förbättra de aktuella åtgärdsprogrammen utifrån de synpunkter som har lämnats. Åtgärdsprogrammen är de första som upprättas och bör därför få en generell och övergripande karaktär, eftersom de kunskapsunderlag som de bygger på är under utveckling.

- Delåtgärdsprogram har skapats.

Vattenmyndigheterna har möjlighet att ta fram preciserade delåtgärdsprogram där speciella åtgärder krävs eller för sektorer, frågor eller vattentyper som beaktar särskilda aspekter på vattenförvaltningen. Sådana program bör kunna fastställas senast 2012 i samråd med de aktörer som kan bidra till programmens acceptans, precisering och genomförbarhet.

- En nationell vattensamordnare har tillsatts.

Vattensamordnarens uppgift är att föra dialog om direktivet och underlätta samspelet mellan myndigheter, kommuner, näringsliv och andra aktörer på central, regional och lokal nivå.

Inom Regeringskansliet pågår ett arbete med att ta fram en proposition om miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram som kommer att presenteras för riksdagen under våren 2010.

Som framgått av tidigare avsnitt presenterade Utredningen om en myndighet för havs- och vattenmiljöfrågor sitt betänkande i februari 2010. I utredningen föreslås bl.a. att den nya myndigheten ska samordna nödvändiga nationella insatser som föranleds av EU:s marina direktiv och EU:s ramdirektiv för vatten. Utredningens förslag är föremål för beredning inom Regeringskansliet.

På grundval av den gjorda redovisningen konstaterar utskottet att det pågår ett omfattande arbete med att genomföra EU:s ramdirektiv för vatten. Utskottet utgår därför från att de frågor som har uppkommit i samband med genomförandet tas väl om hand. Utskottet avstyrker därför motionerna MJ322 (c), MJ381 (kd) yrkandena 1 och 2 samt MJ444 (m) yrkandena 1–3.

Toalettavfall från båtar m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner (s, m och c) om dels toalettavfall och ”gråvatten” från båtar, dels dumpning av avfall.

Motionerna

Enligt motion MJ342 (c) är det väsentligt att Transportstyrelsens regeringsuppdrag om att utforma en lagstiftning som förbjuder latrintömning i Östersjön genomförs snabbt. Detta gäller både lagstiftningen och praktiska möjligheter för småbåtsägare att tömma latrinerna i hamn.

I motion MJ420 (s) påpekas att det spolats ut ”gråvatten” i stor skala i skärgården från större fritidsbåtar, vilket medför betydande miljöproblem särskilt på västkusten. Det finns reningssystem för större fartyg, men i övrigt saknas reningsskrav. Det behövs därför både en skärpning av miljökraven och en översyn av de miljöproblem som drabbar våra skärgårdar och kuster.

Dumpning av avfall uppmärksammas i motion MJ412 (m). I motionen begärs att dumpning av avfall på svenskt vatten ska förbjudas och att straffet ska skärpas för den som överträder detta förbud.

Utskottets ställningstagande

Transportstyrelsen har, på uppdrag av regeringen, utrett förutsättningarna för att införa ett förbud mot utsläpp av toalettavfall från fritidsbåtar. I december 2009 överlämnades rapporten till regeringen. I rapporten föreslår Transportstyrelsen att det införs ett generellt förbud för fritidsbåtar att släppa ut toalettavfall såväl längs svenska kusten som i insjöar. Samtliga fritidsbåtar som har en fast toalett installerad måste ha en tank med möjlighet till sugtömning i land enligt förslaget. Dessutom föreslås att kravet på fritidsbåtshamnarna förtydligas så att samtliga hamnar ska ha mottagningsanordningar som kan ta emot det toalettavfall som fritidsbåtarna som anlöper hamnen behöver lämna där. Enligt uppgift från Regeringskansliet (Näringsdepartementet) är Transportstyrelsens förslag föremål för remissbehandling.

Regeringen har vidare uppdragit åt Transportstyrelsen att ta initiativ till en för Östersjöstaterna gemensam utredning som rör förutsättningarna att inkludera lastfartyg i internationell trafik i det föreslagna förbudet mot utsläpp av toalettavfall från passagerarfärjor och kryssningsfartyg. Utredningen ska belysa förutsättningarna för och konsekvenserna av ett sådant beslut. Uppdraget ska genomföras i samråd med Sjöfartsverket och Naturvårdsverket. Transportstyrelsen ska senast den 15 april 2011 avrapportera uppdraget.

Utskottet anser att det är positivt att det både finns ett förslag om förbud mot utsläpp av toalettavfall från fritidsbåtar och att frågan om att utvidga ett sådant förbud är föremål för utredning. Utskottet vill avvakta ett förslag från regeringen när det gäller fritidsbåtar och resultatet av Transportstyrelsens uppdrag när det gäller ett utvidgat förbud. Av dessa skäl bör motionerna MJ342 (c) och MJ420 (s) lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller frågan om dumpning av avfall konstaterar utskottet att denna fråga är reglerad i flera konventioner som Sverige ratificerat, nämligen Londonkonventionen, Helsingforskonventionen (Helcom) och Pariskonventionen (Ospar). I enligt med detta anges i 15 kap. 31 § miljöbalken att avfall inte får dumpas inom Sveriges sjöterritorium och ekonomiska zon. Utskottet avstyrker därmed motion MJ412 (m).

Vattenkvalitet i Mälaren m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner (s och c) om dels vattenkvaliteten i Mälaren, dels bekämpning av sjögull i Mälaren.

Motionerna

Enligt motion MJ203 (c) behövs en skyndsam bekämpning av sjögull i Mälaren. Vattenväxten sjögull räknas till s.k. invasiva arter, dvs. främmande arter som lyckats etablera och massföroka sig i Sverige. Den är etablerad i Galten som är en del av Mälaren. Man har misslyckats med att bekämpa växten och förhindra en utbredning till Mälaren. Inom tioalet år kommer den troligtvis att finnas i hela Mälaren, vilket blir förödande för Mälaren som biotop. Mälarens funktion som rekreativskälla, naturresurs, kommunikationsled och vattentäkt är med sjögullets utbredning hotad, enligt motionärerna.

I motion MJ442 (s) uppmärksammas att det behövs en översyn av vilka åtgärder som krävs för att säkerställa vattenkvaliteten i Mälaren eftersom den är vattentäkt för två miljoner människor. Enligt motionärerna är det angeläget att värna miljön både i och kring Mälaren eftersom avrinningen till sjön är omfattande. En viktig uppgift är att ordna reservvattentäkter för Mälaren och bygga ut nät som kopplar samman dessa, om Mälaren skulle förorenas av t.ex. farliga transporter. Kommunerna runt Mälaren borde samarbeta mer formellt eftersom vattenkvaliteten i skärgården och Östersjön påverkas stort av det vatten som kommer från Mälaren.

Utskottets ställningstagande

När det gäller vattenkvaliteten i Mälaren konstaterar utskottet att Länsstyrelsen i Stockholms län har vidtagit åtgärder som syftar till att långsiktigt garantera ett dricksvatten av hög kvalitet. Efter en ansökan från Stockholm Vatten, Norrvatten och Ekerö kommun, dvs. vattenverkens ägare, har Länsstyrelsen i Stockholms län beslutat om att inrätta vattenskyddsområdet Östra Mälaren. Beslutet fattades i november 2008 med stöd av 7 kap. 21 § miljöbalken. Genom att ett vattenskyddsområde med stöd av miljöbalken inrättas förbättras möjligheterna till reglering och tillsyn av verksamheter som riskerar att förorena vattentäkterna. De beslutade skyddsföreskrifterna gäller områdena kring Norsborgs, Görvälns, Lovöns och Skytteholms vattenverk. Tillsammans försörjer de 1,7 miljoner länsinvånare med dricksvatten. Inom vattenskyddsområdet finns ca 40 000 fastigheter fördelade på 7 kommuner. Föreskrifterna anger hur vattnet i området ska skyddas mot föroreningar från olika typer av verksamheter, t.ex. industrier, lantbruk, avloppsanläggningar och väg- och byggprojekt.

Det finns vidare ett vattenvårdsförbund, Mälarens vattenvårdsförbund, som bedriver verksamhet som syftar till att bidra till ett bättre underlag för samhällsplanering och annan verksamhet som har betydelse för vattenförhållandena i Mälaren. Mälarens vattenvårdsförbund bildades 1998, och medlemmar är berörda kommuner, länsstyrelser, landsting, företag, vattenförbund samt övriga aktörer som t.ex. organisationer och statliga myndigheter. Enligt stadgarna ska förbundet bedriva miljöövervakning av Mälaren och i samband med detta ta fram underlagsmaterial om tillståndet i vatten-

miljön. Resultatet ska redovisas så att det kommer till nytta i medlemmar-
nas löpande verksamhet och i planerings- och utvecklingsarbetet i
kommuner, företag, myndigheter m.fl. Vidare ska förbundet, som forum
för samråd och information i vattenvårdsfrågor, samverka med andra vat-
tenvårdsförbund och vattenförbund för erfarenhetsutbyte och effektivt resurs-
utnyttjande. Förbundet ska också tillgodose allmänhetens behov av
lättillgänglig information om Mälaren.

Sedan 1966 har man varje år undersökt tillståndet i Mälaren, enligt upp-
gifter från förbundet. Resultaten visar att de största vattenkemiska och
biologiska förändringarna i Mälaren ägde rum under perioden 1969 till
1975. Under denna period kompletterades samtliga större reningsverk med
kemisk fällning. Vattenvårdsåtgärder vidtogs också vid industrier. Detta
minskade utsläppen av fosfor drastiskt, och fosforhalterna sjönk följaktli-
gen kraftigt såväl i Mälarens tillflöden och utlopp som i sjöns samtliga
bassänger och då framför allt i de inre. Efter denna kraftiga avlastning upp-
visar flertalet vattenkemiska parametrar inga tydliga trender över tiden.
Undantaget är en tydlig trend som visar att grumligheten och brunheten
hos Mälärvattnet har ökat. Även om de vidtagna åtgärderna påtagligt för-
bättrat förhållandena finns det fortfarande övergödningsproblem i form av
algblooming, och då framför allt i de inre delarna. Med anledning av det
anförda föreslår utskottet att motion MJ442 (s) lämnas utan vidare åtgärd.

Beträffande frågan om sjögull i Mälaren konstaterar utskottet att Natur-
vårdsverket har presenterat förslag till en övergripande nationell strategi
och handlingsplan för arbetet med främmande arter och genotyper natio-
nellt och internationellt (Rapport 5910 december 2008). Förslagen är före-
mål för beredning inom Regeringskansliet.

Utskottet har vidare inhämtat uppgifter från Kungsör kommun som ger
vid handen att det pågår ett arbete med att bekämpa sjögull. Utgångspunk-
ten för arbetet är en kommunal handlingsplan som syftar till att bromsa
den oönskade spridningen av sjögull. Handlingsplanen grundas på tre
delar: kunskapsuppbyggnad, bekämpning och informationsspridning. Med
stöd av bl.a. statliga bidrag, s.k. Lonamedel, har man kartlagt utbredningen
och hur arten kan bekämpas. En informationsbroschyr om hur man kan
förhindra en fortsatt spridning har också tagits fram. Kommunen avser att
söka ytterligare projektbidrag för fortsatta insatser när det gäller att för-
söka hejda spridningen. Motion MJ203 (c) bör på grundval av det anförda
lämnas utan vidare åtgärd.

Förnybara drivmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om förnybara drivmedel (v) och biogas (s).

Jämför reservationerna 2 (v) och 3 (s).

Motionerna

I motion T426 (v) uppmärksammas olika aspekter av förnybara drivmedel. Alla former av fordonsbränslen bör, enligt motionärerna, certifieras utifrån kriterier som avser hållbar produktion (yrkande 96). Vidare begärs att regeringen snarast bör tillsätta en utredning som på vetenskaplig grund ska gå igenom olika bränslesorter utifrån ett livscykelerspektiv. Detta betyder att man ser till bränslets totala påverkan från produktion via distribution och slutligen till konsumtion (yrkande 97). Motionärerna framhåller vidare att andelen förnybara drivmedel kan öka genom att blanda in biodrivmedel i vanlig bensin eller diesel. Det är särskilt viktigt att öka inblandningen i diesel eftersom den tunga trafiken använder diesel (yrkande 100). Därutöver föreslås också att man ska införa ett system för biodrivmedelscertifikat. Detta innebär att den som producerar eller importerar ett förnybart bränsle får ett certifikat för varje MWh som bränslet motsvarar. Alla som säljer bränsle åläggs att köpa ett visst antal certifikat. Om man inte köpt tillräckligt många certifikat drabbas man av en sanktionsavgift (yrkande 101).

I motion T511 (s) yrkande 4 förordas att en klimatbonus införs som alternativ eller komplement till ett kvotpliktssystem för biodrivmedel. Motionären anser att det är komplext och förenat med farhågor att införa en kvotplikt för biodrivmedel. En klimatbonus framstår som mer attraktivt då fokus ligger på morötter i stället för piska för att nå en högre produktion av verkligt rena biodrivmedel.

Flera yrkanden i motion T511 (s) rör biogas. Motionären lyfter fram att Sveriges beroende av olja för transporter måste brytas. På grundval av detta förhållande framhålls vikten av biogas som fordonsbränsle (yrkande 1). Vidare begärs att regeringen lägger fram förslag om dels hur andelen gas som biodrivmedel ska öka (yrkande 2), dels hur styrmedel och beslut om naturgas som drivmedel kan underlätta utvecklingen av biogas och en växande fordonsgasmarknad (yrkande 6).

Utskottets ställningstagande

Utgångspunkter

En utgångspunkt för att främja att energi från förnybara energikällor används är Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/28/EG av den 23 april 2009 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG.

I direktivet anges bindande nationella mål för den totala andelen energi från förnybara energikällor av den slutliga energianvändningen (brutto) och för andelen energi från förnybara energikällor inom transportsektorn. Direktivet innehåller vidare bestämmelser om statistiska överföringar mellan medlemsstaterna, gemensamma projekt mellan medlemsstaterna och med tredjeländer, ursprungsgarantier, administrativa förfaranden, information och utbildning samt tillträde till elnätet för energi från förnybara energikällor. I direktivet fastställs dessutom hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen.

Regeringen har aviserat att man kommer att lämna en proposition om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen m.m. under våren 2010. Propositionen är en del i genomförandet av det ovannämnda direktivet.

Riksdagen har vid många tillfällen under senare år behandlat och tagit ställning till frågor om förnybara drivmedel. För närvarande bereder exempelvis trafikutskottet resultatet av en uppföljning om konsekvenserna av att införa pumplagen, Uppföljning av lagen om skyldighet att tillhandahålla förnybara drivmedel (2009/10:RFR7). Uppföljningen har genomförts av utvärderings- och forskningsfunktionen vid riksdagens utredningstjänst.

Av uppföljningen framgår bl.a. att utvecklingen hittills i Sverige visar vikten av att sätta in breda insatser för att stimulera övergången till förnybara drivmedel. För att Sverige även fortsättningsvis ska vara ett föregångsland i samband med övergången till förnybara drivmedel är det viktigt att man har en uthållighet när det gäller de insatser som genomförs. En ökad låginblandning medverkar till att EU:s aviserade mål om 10 % förnybara drivmedel 2020 bör kunna uppfyllas i Sverige. Det finns samtidigt en risk att de mål som har beslutats kan komma att utgöra ”ett tak i stället för ett golv”. Det finns därför behov av ambitionshöjningar som kräver ytterligare insatser inom transportsektorn. Detta för att minska användningen av fossila drivmedel och av förnybara drivmedel som inte uppfyller de krav som kan ställas på långsiktig hållbarhet.

När det gäller frågan om kvotpliktssystem för biodrivmedel kan man konstatera att det pågår olika insatser. Med kvotssystem för biodrivmedel menas att distributörerna eller oljebolagen åläggs en skyldighet att leverera en viss andel biodrivmedel i förhållande till försäljningen av fossila drivmedel. Frågan har varit föremål för olika utredningsinsatser under senare år. Den senaste utredningen gjordes av Energimyndigheten på grundval av

ett regeringsuppdrag och redovisas i rapporten Kvotpliktssystem för biodrivmedel (ER 2009:27). Energimyndighetens förslag, som under hösten 2009 remitterades till en bred krets, bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Våren 2009 behandlade riksdagen regeringens proposition En sammanhållen klimat- och energipolitik – Klimat (prop. 2008/09:162). Utskottet delade regeringens åsikt om att en satsning på förnybara drivmedel och energieffektiva fordonstekniker, elhybridbilar och elbilar bör vara en central del av den svenska klimatpolitiken. Styrmedel som stimulerar en introduktion av energieffektiva fordon och arbetsmaskiner är viktiga komplement till styrmedel som minskar utsläppen av växthusgaser (bet. 2008/09: MJU28). Med hänsyn till det anförda anser utskottet att motionerna T426 (v) yrkandena 96, 97, 100 och 101 samt T511 (s) yrkande 4 bör lämnas utan vidare åtgärd.

Biogas

När det gäller satsningar på biogas har utskottet i flera betänkanden, senast hösten 2009, bekräftat regeringens uppfattning om biogas (bet. 2009/10: MJU5). Biogas som produceras från avfall har bäst miljöprestanda, ger störst energiutbyte och kan, om eventuella läckage av metan hålls på en låg nivå, mest effektivt bidra till att sänka utsläppen av koldioxid av de biodrivmedel som används i dag. Samtidigt kräver biogas mer omfattande investeringar i drivmedelsframställning, distribution och fordon jämfört med övriga alternativ. Bidrag för framställning, uppgradering, tankställen och fordon är ofta förutsättningar för att tekniken ska komma på plats. Biogas, liksom andra biodrivmedel, är befriad från koldioxid- och energiskatt.

Trafikutskottets ovannämnda uppföljning av pumplagen visar att biogas bör kunna få större betydelse som förnybart drivmedel jämfört med i dag. Det finns även ett betydande utrymme att öka den inhemska framställningen av biogas som kan användas som drivmedel. Den flaskhalsproblematik som återkommande har kunnat ses i bl.a. Stockholmsområdet när det gäller tillgången till fordonsgas visar att naturgasen under en övergångsperiod kommer att ha fortsatt stor betydelse som komplement till biogasen. Det är samtidigt viktigt att inför framtiden även uppmärksamma fortsatt utveckling av långsiktigt hållbara förnybara drivmedel och sådana som ännu inte har börjat kommersialiseras.

Utskottet vill vidare erinra om att regeringen i slutet av 2008 beslutade om en särskild satsning på investeringsstöd till biogasproduktion som genomförs inom ramen för landsbygdsprogrammet. Beslutet innebär att det är möjligt att ca 40 miljoner kronor per år under perioden 2009–2013 kan betalas ut som investeringsstöd till biogasanläggningar inom ramen för landsbygdsprogrammet. Detta innebär att lantbrukare och andra landsbygds-

företagare som investerar i produktion eller förädling av biogas kan få upp till 30 % i investeringsstöd. I norra Sverige kan stödnivån i vissa fall höjas till 50 %.

Utskottet vill även uppmärksamma att regeringen i budgetpropositionen för 2009 föreslog en satsning på totalt 339 miljoner kronor för ny energiteknik under perioden 2009–2011. Enligt regeringens beslut om regleringsbrev för Energimyndigheten har man även inom ramen för energiforskningsanslaget lämnat omfattande stöd till forskning, utveckling och demonstration av biogasteknik.

Regeringen avser vidare att lämna en proposition till riksdagen om samdistribution av biogas i gasnätet våren 2010. Förslaget innebär, enligt uppgift från Finansdepartementet, att energiskattereglerna ändras för att bidra till att öka andelen biogas i gasnätet, eftersom leverantörerna kan lägga avtal om användning som drivmedel till grund för beskattningen. Härigenom underlättas för leverantörerna att sälja biogas som drivmedel, som är det användningsområde där störst potential finns för ökad biogasanvändning. Det är också där betalningsviljan är som störst. Ökad biogasanvändning bidrar till att Sverige kan uppnå målet om andelen förnybar energi.

Utskottet vill vidare redovisa att regeringen har uppdragit åt Statens energimyndighet att i samråd med Statens jordbruksverk och Naturvårdsverket utveckla en sektorsövergripande långsiktig strategi och föreslå åtgärder som på kort och lång sikt bidrar till ökad användning av biogas. Transportstyrelsen ska involveras i de delar av uppdraget som rör konvertering av traktorer till gasdrift.

Förslagen till åtgärder ska tillsammans kunna utgöra en gemensam plattform för den framtida utvecklingen vad avser produktion, distribution och användning av biogas i Sverige. Olika sektors insatser ska samverka och inriktas mot gemensamt formulerade prioriteringar som rör användning, system etc. som sammantaget bidrar mest samhällsekonomiskt till de redan fastlagda politiska målen. Strategin och de gemensamma prioriteringarna ska särskilt beakta kostnads- och energieffektivitet, transportsektorns fossilberoende, miljömålen, utvecklingen av relevanta initiativ inom EU och internationellt samt svensk industris konkurrenskraft.

I strategin ska eventuella hinder för en fortsatt utveckling identifieras och förslag till lösningar redovisas. Uppdraget innefattar även en analys av styrmedlens, forskningens och andra offentliga insatser betydelse för biogasens konkurrenskraft samt för industriella aktörers möjlighet att stärka sin internationella konkurrenskraft. Uppdraget omfattar även en analys av samhällsekonomiska, inklusive miljömässiga, konsekvenser. Vidare ingår i uppdraget att utreda förutsättningarna för en svensk reglering som tillåter efterkonvertering av traktorer till gasdrift. I uppdraget ingår att utreda eventuella konsekvenser för användningen av biogas när skattelättnaderna för naturgas som fordonsbränsle minskas eller tas bort. Uppdraget ska slutredovisas senast den 12 maj 2010.

På grundval av det anförda föreslås att motionen T511 (s) yrkandena 1–2 och 6 lämnas utan vidare åtgärd.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner (s och v) om luftvårdsfrågor som rör förslag som har behandlats tidigare under valperioden.

Jämför särskilda yttrandena 1 (s) och 2 (v).

Utskottets ställningstagande

De motionsförslag som tas upp i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen tidigare har behandlat under valperioden. Detta har gjorts i betänkandena 2008/09:MJU28 Riktlinjer för klimatpolitiken och 2008/09:TU2 Framtidens resor och transporter – infrastruktur för hållbar tillväxt. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därför motionsförslagen.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Insatser för miljön i Östersjön m.m., punkt 1 (s, v, mp)

av Anders Ygeman (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Tina Ehn (mp), Roland Bäckman (s) och Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:MJ278, 2009/10:MJ287, 2009/10:MJ357 och 2009/10:MJ474 yrkande 8 och avslår motionerna 2009/10:MJ269 och 2009/10:MJ271.

Ställningstagande

Jordbruket, skogsbruket, trafiken, industrierna och hushållen påverkar övergödningen av våra sjöar och hav. Det är framför allt jordbruket som förorsakar problemen, och åtgärder behöver vidtas för att minska utsläppen. Att anlägga våtmarker och buffertzoner kan minska läckaget av näringsämnen från jordbruket. Fånggrödor bidrar också till att hålla näringen kvar i jorden, liksom inställd höstbearbetning. Vi menar att staten och jordbruksnäringen tillsammans bör ta ett krafttag för att hitta lösningar på de problem som rör det traditionella jordbruket. Det finns betydande vinster att hämta såväl för den enskilda lantbrukaren genom minskade energikostnader som för staten genom minskade utsläpp. En utökad rådgivning måste ingå i lösningen. Projektet Greppa Näringen är en god förebild i denna del. Detta bör ges regeringen till känna.

Tillståndet för Östersjöns miljö är allvarligt. Övergödningen är det största problemet. Det står helt klart att Sverige måste göra mycket mer än vad som hittills gjorts för att minska övergödningen. Regeringens åtgärdsplan för Östersjön måste innehålla tydliga och långtgående insatser för att minska framför allt jordbrukets utsläpp. Regeringens beslut att från den 1 januari 2010 slopa den miljöstyrande skatten på handelsgödsel är, enligt vår uppfattning, ett stort och allvarligt steg i fel riktning. I ett läge då Sverige vill driva igenom EU:s Östersjöstrategi är regeringen beredd att förhandla bort ett av de viktigaste styrmedlen för att minska kvävebelastningen och därmed övergödningen i Östersjön. När skatten på

handelsgödsel tas bort blir det billigare för lantbruket att öka mängden handelsgödsel per hektar. Den totala användningen av växtnäring, dvs. handelsgödsel och stallgödsel, på åkrarna ökar. Detta innebär således att läckaget av näringsämnen till sjöar och vattendrag, inklusive Östersjön, ökar. Att producera och sprida handelsgödsel ger dessutom utsläpp av växthusgaser, särskilt lustgas, som är en aggressiv växthusgas. På så sätt försvårar regeringen möjligheten att nå riksdagens klimatmål vid sidan av att beslutet gör det svårare att få tillbaka Östersjön som ett levande hav. Vi vill se ett förstärkt åtgärdsprogram för en levande Östersjö. Det behövs en forskarpanel för Östersjön med resurser att följa utvecklingen och lämna förslag. Det behövs vidare bättre rening på passagerarfärjor, fler åtgärder i jordbrukssektorn för att minska utsläppen av kväve och fosfor och restriktioner i fisket.

Vi vill också understryka att det behövs kraftfulla politiska insatser för att rädda och utveckla Östersjöns miljö. Det krävs samarbete mellan länder för att förbättra situationen i Östersjön. Kontakterna och dialogen med EU och grannländerna runt Östersjön måste kontinuerligt utökas och förstärkas. Arbetet för att rädda Östersjön kommer att ta lång tid och måste få kontinuerlig prioritet av regeringen. Det är därför av stor vikt att man fastställer och följer en gemensam politisk dagordning för regionen. Det behövs konkreta åtgärder för att realisera olika strategier och program, speciellt EU:s föreslagna Östersjöstrategi som också bör stämma överens med och samordnas med den nordliga dimensionen, för att säkerställa ett ömsesidigt samarbete på lika villkor mellan Ryssland, Island, Norge och EU. Verktygen finns, t.ex. genom Helsingforskommissionens handlingsplan för miljön för Östersjön. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Förnybara drivmedel, punkt 5 (v)

av Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:T426 yrkandena 96, 97, 100 och 101 samt avslår motion 2009/10:T511 yrkande 4.

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att på sikt är det viktigt att de transporter som måste ske på vägar utförs av fordon som är ekologiskt hållbara, och därför måste bensin- och dieselbilarna, successivt fasas ut. Omställningen till förnybara drivmedel måste drivas kraftfullt och systematiskt. Vänsterpartiet föreslår därför en rad åtgärder för att för att främja en sådan omställning.

För det första behövs samma spelregler för olika drivmedel. Det kan inte vara rimligt att det ska ställas högre krav på biobränslen än på fossila bränslen. Allt fordonsbränsle bör därför certifieras utifrån kriterier om att det som produceras också ska vara socialt och ekologiskt hållbart. Staten bör därför verka för att alla former av fordonsbränslen certifieras utifrån kriterier om en hållbar produktion.

För det andra behövs en mer rättvisande bild av hur olika bränslen påverkar sociala och ekologiska förhållanden. Detta innebär att det krävs en samlad redovisning utifrån ett livscykelperspektiv då man ser till bränslets totala påverkan från produktion via distribution och slutligen till konsumtion. En sådan genomgång och en samlad redovisning skulle underlätta arbetet med att fokusera på det som är vetenskapligt mest lämpat. I dag tenderar debatter och åsikter att handla om mycket annat än fakta, och därför behöver man på vetenskaplig grund utreda bränslesorternas påverkan utifrån ett livscykelperspektiv.

För det tredje behöver inblandningen av biodrivmedel i vanlig bensin och diesel öka. Riksdagen har, efter förslag från v, mp och s, våren 2006 fastslagit att det ska vara möjligt att blanda in upp till 5 % FAME (fetttsyrametylestrar) i diesel. Den vanligaste formen av FAME är RME (rapsmetylestrar). En ökad inblandning av RME i diesel är särskilt viktigt med tanke på att diesel används av den tunga trafiken.

För det fjärde behöver ett system med biodrivmedelscertifikat införas. Flera utredningar har visat på behovet av att införa biodrivmedelscertifikat. Utredningen om förnybara drivmedel (SOU 2004:133) föreslog att Sverige ska införa ett certifikatssystem inom drivmedelsområdet. Den som producerar eller importerar ett förnybart bränsle får i förslaget ett certifikat för varje MWh som bränslet motsvarar. Alla som säljer bränsle åläggs att köpa ett visst antal certifikat. Om man inte köpt tillräckligt många certifikat drabbas man av en sanktionsavgift. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Biogas, punkt 6 (s)

av Anders Ygeman (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:T511 yrkandena 1 och 2 samt avslår motion 2009/10:T511 yrkande 6.

Ställningstagande

Trafiksektorn är det enda samhällsområde som, sett över de senaste två decennierna, uppvisar en fortsatt kraftig ökning av utsläppen av växthusgas-er. Hela transportsystemet står i dag för 40 % av de svenska växthusgas-utsläppen, inklusive utrikes sjöfart och flyg. Av de drygt 100 TWh energi som transportsystemet förbrukar varje år kommer 95 % från olja. Detta är inte hållbart. Sveriges beroende av olja för transporter måste brytas. Investeringar i forskning, framställning och distribution av biodrivmedel är vid sidan av utvecklingen av alternativa motortekniker avgörande för att kunna bryta oljeberoendet.

Vi socialdemokrater anser att biogas har en mycket stor potential både i dag och i framtiden. Lokalt producerad och lokalt nyttjad är biogas det miljövänligaste bränslet. Genom att framställa biogas så uppnås en mängd positiva effekter. Användningen av olja minskar samtidigt som utsläppen från lantbruket kan minska. Att röta organiskt avfall, restprodukter från lantbruket och matavfall till biogas ger ett positivt lokalt kretslopp som radikalt minskar utsläppen. Ett biogasprogram bör genomföras med fokus på ökad produktion och distribution av biogas och fordonsgas. Regeringen bör därför lägga fram ett förslag till hur andelen gas som biodrivmedel ska öka. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 7 (s)

Anders Ygeman (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s) och Roland Bäckman (s) anför:

Utskottet har genom förenklad beredning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilagan. Då det gäller våra förslag hänvisar vi till den nu aktuella motionen. Vi vidhåller de synpunkter vi framfört i det sammanhanget men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 7 (v)

Jacob Johnson (v) anför:

Utskottet har genom förenklad beredning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilagan. Då det gäller mitt förslag hänvisar jag till den nu aktuella motionen. Jag vidhåller de synpunkter jag framfört i det sammanhanget men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009

2009/10:T426 av Lars Ohly m.fl. (v):

94. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige internationellt bör verka för att det införs en internationell certifiering för hållbar odling av bioenergi.
96. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att alla former av fordonsbränslen certifieras utifrån kriterier om en hållbar produktion.
97. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast bör tillsätta en utredning som på vetenskaplig grund ska gå igenom olika bränslesorter utifrån ett livscykelperspektiv.
100. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka inblandningen av biodrivmedel i vanlig bensin och diesel.
101. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med ett konkret förslag för ett system med biodrivmedelscertifikat som kan införas senast 1 januari 2011.
134. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör undersöka hur nya, miljövänligare flygbränslen kan utvecklas och påskynda processen med att godkänna miljövänligare flygbränslen.

2009/10:T511 av Aleksander Gabelic (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om biogas som fordonsbränsle.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen lägger fram förslag till ändring om hur andelen gas som biodrivmedel ska öka.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen lägger fram förslag till ändring om hur en klimatbonus kan införas som alternativ eller komplement till ett kvotpliktssystem för biodrivmedel.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen lägger fram förslag till ändring om hur styrmedel och beslut gällande naturgasen som drivmedel kan underlätta utvecklingen av biogas och en växande fordonsgas-marknad.

2009/10:MJ203 av Jörgen Johansson och Kerstin Lundgren (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en skyndsam bekämpning av sjögull i Mälaren.

2009/10:MJ230 av Phia Andersson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör verka för att gränsvärdena sänks för utsläpp av luftförorenande partiklar.

2009/10:MJ269 av Ingemar Vänerlöv och Lennart Sacrédeus (båda kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att förhindra läckage av stallgödsel.

2009/10:MJ271 av Chatrine Pålsson Ahlgren (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta hänsyn till näringsbelastningen i Östersjön.

2009/10:MJ278 av Peter Jeppsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fortsatt utveckling av Östersjöns miljöarbete nationellt och tillsammans med våra grannländer runt Östersjön.

2009/10:MJ287 av Michael Hagberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett förstärkt strategiprogram för att åter göra Östersjön till ett levande hav.

2009/10:MJ322 av Staffan Danielsson och Solveig Zander (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa EU:s vattendirektiv på ett verklighetsanpassat sätt.

2009/10:MJ342 av Solveig Zander (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lagstiftning som förbjuder latrintömning i Östersjön.

2009/10: MJ357 av Sinikka Bohlin och Jennie Nilsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökat regionalt samarbete om Östersjöns miljö.

2009/10: MJ381 av Otto von Arnold (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga om det kan finnas anledning att inkludera vattendirektivets ekologiska miljö kvalitetsmål i det svenska miljömålssystemet eller på annat sätt förändra tillämpningen med ett bevarat miljöskydd.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga om det finns behov av att öka det politiska inflytandet i vattendirektivets genomförande.

2009/10: MJ412 av Jan Ericson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbjuda dumpning av avfall på svenskt vatten kombinerat med en straffskärpning för den som överträder detta förbud.

2009/10: MJ420 av Catharina Bråkenhielm (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av de miljöproblem som drabbar våra skärgårdar och kuster.

2009/10: MJ442 av Christina Axelsson och Björn von Sydow (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av vilka åtgärder som krävs för att uthålligt säkerställa vattenkvaliteten i Mälaren.

2009/10: MJ444 av Sven Yngve Persson (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att senarelägga besluten i vattenmyndigheterna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över beslutsgången och beslutsinstansen så att de framgent blir mer avvägda och innehåller politisk kompetens samt om att regeringen nu i första cykeln fattar besluten.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att byta ut miljö kvalitetsnormerna för ekologi mot miljö kvalitetsmål.

2009/10: MJ474 av Anders Ygeman m.fl. (s):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om minskat näringsläckage till jord och hav.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 7

Motion	Motionärer	Yrkanden
7. Motioner som bereds förenklat		
2009/10:T426	Lars Ohly m.fl. (v)	94 och 134
2009/10:MJ230	Phia Andersson (s)	